WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

11.2.2016

Viite: Eduskunta, ympäristövaliokunta, asiantuntijapyyntö 20.1.2016
Asia: WWF:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 132/2015 vp)

Tarve Metsähallituksen lakiuudistukseen liittyy valtion liikelaitoksia koskeviin kilpailuneutraliteettivaatimuksiin. Tämän suhteellisen vähäisellä muutoksilla toteutettavissa olevan uudistuksen lisäksi lakia Metsähallituksesta ollaan kuitenkin samalla muuttamassa myös monelta muulta osin. Kunnollisia perusteluja muille kuin kilpailuneutraliteettivaatimuksista lähteville muutoksille alueiden käytössä ei ole lain valmistelun yhteydessä saatu. Lakimuutoksen valmistelun avoimuus on ollut heikkoa.

Kyseessä on tärkeä, suomalaisten yhteisen kansallisomaisuuden käyttöä ja hoitoa ohjaava laki. Hallituksen esityksessä painottuu liiaksi valtion hallussa olevien luonnonvarojen suora taloudellinen hyödyntäminen tai mahdollisuus siihen, kun taas luontopalveluiden merkitystä ollaan vähentämässä. Tämä on hyvin kapea-alainen näkemys, sillä Metsähallituksen luontopalvelut tukevat monia yhteiskunnallisia tavoitteita, joiden tuotot näkyvät muilla hallinnonaloilla. Esimerkiksi kansallispuistojen rakenteisiin sijoitettu euro tuottaa kymmenen euroa paikallistalouteen.

WWF:n mielestä selkein ja paras ratkaisu Metsähallituksen tehtävien uudelleen organisointiin olisi eriyttää Metsähallituksen liiketoiminta osakeyhtiöön ja julkiset hallintotehtävät ympäristöministeriön ohjaamaan virastoon.

Metsähallituksen yleisistä yhteiskunnallisista velvoitteista (esityksen 6 §) lukee: ”*Metsähallituksen on riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen*…”. Riittävyys jää määrittelemättä. Tavoite on sidottava luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiaan.

Esitys siirtäisi valtavia alueita valtion maa- ja vesialueita pois Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien (eli luontopalveluiden) taseesta uuteen ”kolmanteen taseeseen” tai tuottovaatimuksen alaiseen peruspääoman taseeseen. Tälle huomattavan suurelle muutokselle ei ole annettu läpinäkyviä perusteita. Nykyisen lain mukainen kahden tulosalueen malli on ollut selkeä ja toimiva, ja mahdollistaa esimerkiksi yleisten vesialueiden ottamisen tarvittaessa talouskäyttöön hyvin perustein. Vaikka uudelle muun oman pääoman ”kolmannelle taseelle” ei oltaisikaan asettamassa suoraa tuottovaatimusta, mahdollistaisi se näiden alueiden luonnonvarojen nykyistä suoraviivaisemman ottamisen pois yleisestä virkistyskäytöstä ja hyödyntämisen esimerkiksi kalankasvatuksessa, soranotossa tai tuulivoimarakentamisessa.

Mereisen biodiversiteetin suojelun edistäminen on ollut helpointa juuri valtion yleisvesillä, joissa on voitu soveltaa mm. erilaisia kalastonsuojelutoimenpiteitä helpoiten. Tästä syystä valtion vedet on ehdottomasti säilytettävä luontopalveluiden taseessa. ”Sinisen biotalouden” kehittäminen (esim. kalankasvatuksen kehittäminen tarkan sijainninohjauksen avulla) on mahdollista siirtämättä yleisiä vesialueita pois luontopalveluiden taseesta.

Nyt lausunnolla olevassa lakiesityksessä ei ole mukana edellisessä (6.5.2014) versiossa mukana ollutta pykälää (2014 version 10§) luonnonvarojen käytön suunnittelusta. Siinä edellytettiin selväsanaisesti, että alueelliset luonnonvarasuunnitelmat laaditaan ”*vuorovaikutuksessa alueellisten ja paikallisten*

tahojen kanssa ottaen huomioon Metsähallitukselle asetetut yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet".
WWF:n mielestä tällaisen pykälän mukaan ottaminen uuteen lakiin on tarpeen. Perustelemattomana heikennyksenä edelliseen (2014) versioon nähden on esityksestä myös poistettu pykälät saamelaisten kotiseutualuetta koskevista erityissäännöksistä, joilla voi olla vaikutusta paitsi saamelaisten oikeuksiin, myös alueen luonnon monimuotoisuuden suojeluun.

Metsätalouden harjoittamisen siirtyessä valtion metsätalousosakeyhtiöön on varmistettava avoimuus ja tiedonsaantioikeus esimerkiksi hakkuusuunnitelmista julkisuuslain periaatteiden mukaan. Valtion metsäomaisuuden säilyminen kokonaan valtion omistuksessa tulee kirjata lakiin.

WWF esitykset

- Kirjataan Metsähallituksen yleisiä yhteiskunnallisia velvoitteista koskevaan pykälään (6 §), että Metsähallituksen on turvattava omassa toiminnassaan biologisen monimuotoisuuden suojelu luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian mukaisesti
- Säilytetään nykyiseen tapaan kaikki Metsähallituksen ”muun oman pääoman” omaisuus julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitetun omaisuuden taseessa ja lisätään Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin (5 §) nykyisen lain tapaan viittaus lakiin oikeudesta yleisiin vesialueisiin (204/1966)
- Siirretään valtion retkeilyalueet julkisten hallintotehtävien taseeseen
- Kirjataan lakiin, että perustettava valtion metsätalousosakeyhtiö on valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, kuten arpajaislaissa on kirjattu Veikkaus oy:n osalta
- Kirjataan lakiin julkisuuslain periaatteiden mukaan tiedonsaantioikeus valtion metsätalousosakeyhtiöön muun muassa hakkuusuunnitelmista
- Lisätään lakiin pykälät luonnonvarojen käytön suunnittelusta ja saamelaisten kotiseutualuetta koskevista erityissäännöksistä (lakiesityksen edellisen, 6.5.2014 version 10 §, 11 § ja 12 §)
- Turvataan laissa (11 §) luonnonsuojelunäkökulman pysyvä edustus Metsähallituksen hallituksessa

Maailman luonnon säätiö (WWF) Suomen rahasto

Jari Luukkonen, suojelujohtaja (jari.luukkonen@wwf.fi)

Petteri Tolvanen, ohjelmapäällikkö (petteri.tolvanen@wwf.fi)

Annukka Valkeapää, metsäasiantuntija (annukka.valkeapaa@wwf.fi)